

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Назва освітнього компонента <i>обов'язковий/вибірковий</i>	Актуальні проблеми української граматики обов'язковий
Ступінь освіти Бакалавр/магістр/доктор філософії Освітня програма	Магістр 014 Середня освіта. Українська мова і література. Англійська мова і література
Рік викладання/ Семестр/ Курс (рік навчання)	2021-2022 / II семестр / 1 курс магістратури
Науково-педагогічний працівник	Митяй З.О.
Профайл науково- педагогічного працівника	http://filolog.mdpu.org.ua/sklad-dekanatu-filologichnogo-fakul/kafedra-ukrayinskoyi-movi/sklad-kafedri-ukrayinskoyi-movi/mityaj-zoya-olegivna-zaviduvach-kafedri/
Контактний тел.	097 738 80 23
Е-mail:	mzo63719@gmail.com
Сторінка освітнього компонента в ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького	http://www.dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=1288
Консультації	<i>Очні консультації:</i> щосереді, згідно з графіком роботи кафедри української мови. <i>Онлайн-консультації:</i> через систему ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького.

1. АНОТАЦІЯ

Обов'язковий освітній компонент «Актуальні проблеми української граматики» разом із такими дисциплінами, як загальне мовознавство, теорія і методика літературознавства, актуальні проблеми української літератури, історія української літературної мови, актуальні проблеми зарубіжної літератури, практичний курс англійської мови, методика вивчення української мови на старшому етапі в закладах середньої освіти, методика вивчення української літератури на старшому етапі в закладах середньої освіти є невід'ємним складником системи підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр». Навчальна програма освітнього компонента передбачає ознайомлення з новітніми граматичними теоріями, поширеними у вітчизняному і світовому мовознавстві.

При аналізі конкретних мовних явищ і процесів завдання освітнього компонента спираються на закони загального мовознавства і постійно взаємодіють із такими лінгвістичними дисциплінами, як загальне мовознавство, методика вивчення української мови на старшому етапі в закладах середньої освіти тощо. Крім цього, при його викладанні широко використовуються надбання різних суміжних наук, зокрема таких, як філософія освіти, інформаційні і комунікаційні системи та технології, дидактика сучасної школи тощо.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Мета освітнього компонента полягає в розкритті наукових основ вивчення граматичного ладу сучасної української літературної мови, до якої входять морфологія та синтаксис. Поряд із рішенням освітніх і виховних завдань, метою є досягнення соціокультурної, а головне – практичної мети – вдосконалення мовленнєвої діяльності студентів, а також прищепити міцні й глибокі знання, що розкривають філософське уявлення про будову мови у сукупності та взаємозв'язку її різних боків і є необхідними для раціональної постановки та безперервного вдосконалення процесу навчання української мови.

Завданнями освітнього компонента є: формування знань, умінь та навичок вільного та осмисленого володіння системою понять граматичного матеріалу; досягнення належного рівня теоретичних знань та рівня вільного володіння практичним матеріалом з вивчених тем; теоретичне висвітлення основи граматичної будови української мови у відповідності до сучасного стану лінгвістичних знань і у світі філософського вчення про мову як про суспільне явище; ознайомлення студентів з найважливішими проблемами сучасних досліджень будови української мови; розвиток у здобувачів уміння застосовувати теоретичні знання з граматики мови до практичного викладання української мови у школі; розвивати у здобувачів уміння самостійно опрацьовувати поточну наукову інформацію з граматичних досліджень мови й знаходити елементи, необхідні для впровадження у практику викладання української мови у ЗЗСО; формування знань і вмінь аналізу реченневих структур; навичок наукових спостережень за процесами та явищами, що відбуваються в граматичному ладі мови; підвищення загального філологічного розвитку студентів, розширення їхнього лінгвістичного світогляду; підвищення рівня підготовки студентів з теоретичної граматики, навчання різним методам лінгвістичних досліджень.

3. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС ОПАНУВАННЯ ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

1. Інтегральна компетентність:

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі філологічної освіти або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій і методів мовознавчої та літературознавчої, а також педагогічної науки й характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

2. Загальні компетентності:

- ЗК1 Здатність усвідомлено засвоювати знання з дисциплін, передбачених навчальним планом – самостійно й під керівництвом викладача.
- ЗК2 Здатність застосовувати отримані знання у практичній роботі.
- ЗК5 Здатність до письмової й усної комунікації державною та іноземною мовами.
- ЗК6 Знання та розуміння предметної області та розуміння професії.

3. Фахові компетентності:

- ФК13 Здатність формулювати судження, що відображають специфіку мовної системи та мовної структури.
- ФК23 Здатність реалізовувати знання з основних понять і концепцій сучасної мовознавчої й літературознавчої науки, вільно оперувати мовознавчим та літературознавчим матеріалом.
- ФК24 Здатність використовувати основні фонетичні, інтонаційні, граматичні, лексичні, стилістичні моделі в різноманітних комунікативних ситуаціях академічної та професійної сфер спілкування; здатність правильно вживати мовні одиниці та структури для коректного вираження власних думок, розуміння і продукування широкого кола текстів англійською мовою.

4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Результати навчання (РН)

- РН11 Знання: найважливіших напрямів, ідей і проблем сучасного мовознавства; предмету науки про мову, її місця в системі наук, знакову природу мови, поняття мислення і свідомості, мови і мовлення, структури мови, методів дослідження мови. Вміння пояснювати та ілюструвати основні теоретичні положення і терміни, відомі з попередніх дисциплін мовознавчого циклу, уміти орієнтуватися в провідних ідеях більшості вітчизняних і зарубіжних лінгвістів. Засвоєння теоретичних положень про методи дослідження мови й одночасного набуття сталих навичок, творче й цілеспрямоване використання їх у комплексному лінгвістичному аналізі мовних фактів, адже оволодіння системою наукових лінгвістичних методів вивчення природи мовної дійсності у різних формах її виявлення і функціонування допоможе глибоко усвідомити сутність мови, її одиниць, категорій і законів розвитку.
- РН13 Уявлення про систему мови; уміння використовувати різноманітні граматичні конструкції в усному та писемному мовленні, формулювати висловлювання в межах розмовних тем, передбачених програмою навчальної дисципліни, знаходити необхідну

інформацію на різних рівнях структури тексту, узагальнювати її та передавати основний зміст тексту, розуміти сприйняте на слух усне мовлення і реагувати на нього за умови, що спілкування здійснюється стандартним варіантом англійської мови в нормальному темпі.

- РН14 Розуміння структури філологічної науки; уміння визначати та формулювати проблеми, які безпосередньо стосуються сфери морфології та словотвору, тлумачення поглядів мовознавців на проблемні питання словотвору та морфології; відтворення лінгвістичних термінів з курсу.

5. ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Вид заняття	лекції	практичні заняття	самостійна робота
Кількість годин	16	14	60

6. ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО КОМПОНЕНТА

Система вимог та правил поведінки здобувачів вищої освіти на заняттях, методичні рекомендації щодо виконання різних видів робіт. При цьому обов'язково описується:

- присутність на заняттях та активність здобувачів вищої освіти під час занять;
- недопустимість пропусків та запізнь на заняття;
- неприпустимість користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття без дозволу НПП;
- курс передбачає роботу в колективі, на заняттях дотримуватись правил роботи у групі, шанобливо ставитись до поглядів один одного;
- середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики;
- дотримання здобувачами вищої освіти політики доброчесності під час виконання самостійної або індивідуальної роботи; при використанні інтернет-ресурсів та інших джерел інформації здобувач повинен вказати джерело, використане під час виконання завдання;
- у разі наявності плагіату в будь-яких видах робіт здобувач вищої освіти отримує незадовільну оцінку і повинен повторно виконати завдання, передбачені у силабусі;
- вчасно виконувати завдання семінарів та питань самостійної роботи.

7. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО КОМПОНЕНТА
7.1 СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО КОМПОНЕНТА (ЗАГАЛЬНА)

Кількість годин	Тема	Форма діяльності (заняття, кількість годин)	Література	Завдання	Вага оцінки	Термін виконання
БЛОК 1. Системність категорійних відношень у структурі мови. Морфологічні категорії						
4	Тема 1. Основні питання морфології	Лекція (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	1-8			впродовж другого навчального семестру (перший періодичний контроль)
6	Тема 2. Іменник у системі часин мови	Лекція (2 год.) Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	1-8			впродовж другого навчального семестру (перший періодичний контроль)
2	Тема 3. Семантико-синтаксична характеристика прикметника.	Самостійна робота (2 год.)	1-8			впродовж другого навчального семестру (перший періодичний контроль)
2	Тема 4. Особливості частиномовної природи числівника	Самостійна робота (2 год.)				впродовж другого навчального семестру (перший періодичний контроль)
6	Тема 5. Дієслово як центральна частина мови	Лекція (2 год.) Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (2 год.)				впродовж другого навчального семестру (перший

						періодичний контроль)
4	Тема 6. Прислівник як напериферійніша частина мови.	Лекція (2 год.) Практичне заняття (2 год.)				впродовж другого навчального семестру (перший періодичний контроль)
2	Тема 7. Службові слова-морфеми	Самостійна робота (2 год.)				впродовж другого навчального семестру (перший періодичний контроль)
2	Тема 8. Слова-речення. Поняття слів-речень. Типи слів-речень	Самостійна робота (2 год.)				впродовж другого навчального семестру (перший періодичний контроль)
БЛОК 2.						
Загальнотеоретичні й методологічні питання сучасних синтаксичних теорій в українському мовознавстві						
4	Тема 9. Предмет і завдання синтаксису	Лекція (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	1-8			впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)
4	Тема 10. Словосполучення.	Самостійна робота (4 год.)	1-8			впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)

4	Тема 11. Філософські основи сучасного лінгвістичного аналітизму	Лекція (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	1-8			впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)
4	Тема 12. Позиційна модель речення і валентність дієслова	Самостійна робота (4 год.)	1-8			впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)
4	Тема 13. Класифікація речень у сучасній українській мові	Самостійна робота (4 год.)				впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)
2	Тема 14. Просте речення. Граматична основа простого речення	Самостійна робота (2 год.)				впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)
4	Тема 15. Структура простого речення. Вчення про другорядні члени речення	Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (2 год.)				впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)
4	Тема 16. Статус односкладного речення в системі синтаксичних одиниць.	Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (2 год.)				впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)

4	Тема 17. Синтаксис ускладненого речення	Практичне заняття (2 год.) Самостійна робота (2 год.)				впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)
4	Тема 18. Семантико-синтаксична структура речення	Лекція (2 год.) Самостійна робота (2 год.)				впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)
2	Тема 19. Структурна схема простого речення	Самостійна робота (2 год.)				впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)
2	Тема 20. Парадигма речення	Самостійна робота (2 год.)				впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)
2	Тема 21. Мовленнєві аспекти теорії речення	Самостійна робота (2 год.)				впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)
2	Тема 22. Актуальне членування речення	Самостійна робота (2 год.)				впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)

2	Тема 23. Складне речення. Статус, структура і функції.	Практичне заняття (2 год.)				впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)
2	Тема 24. Складносурядне речення	Самостійна робота (2 год.)				впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)
2	Тема 25. Складнопірядне речення	Самостійна робота (2 год.)				впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)
2	Тема 26. Безсполучникове складне речення.	Самостійна робота (2 год.)				впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)
4	Тема 27. Текст	Самостійна робота (2 год.)				впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)
4	Тема 28. Нові явища в синтаксисі сучасної української мови	Лекція (2 год.) Самостійна робота (2 год.)				впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)

2	Тема 29. Основи української пунктуації.	Самостійна робота (2 год.)				впродовж другого навчального семестру (другий періодичний контроль)
---	---	----------------------------	--	--	--	---

7. 2 СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО КОМПОНЕНТА (ЛЕКЦІЙНИЙ БЛОК)

Тема лекції	Зміст лекції
Основні питання морфології	Предмет морфології. Морфологічні одиниці. Поняття граматичної категорії і грами. Закінчення як словозмінний афікс.
Іменник у системі часин мови	Семантична характеристика іменника. Лексико-граматичні розряди іменника. Морфологічні категорії іменника. Займенникові іменники. Перехід інших частин мови в іменники. (субстантивація). Іменник та інфінітив.
Дієслово як центральна частина мови	Первинні і вторинні дієслова. Морфологічні, синтаксичні та аналітичні дієслова. Семантико-граматичні ознаки дієслівних утворень. Граматичні категорії дієслова. Категорія родів дієслівної дії. Морфолого-словотвірної-синтаксична категорія перехідності. Категорія стану як морфолого-словотвірної-синтаксична категорія. Категорійний статус валентності дієслова.Словозміна дієслів. Дві основи дієслова. Поняття про клас дієслів. Наголошування дієслів. Інфінітив як специфічне між частиномовне утворення. Предикативні форми на но-, -то як дієслівне утворення. Аналітичні дієприкметникові форми як дієслівні утворення. Перехід інших частин мови в дієслово (вербалізація).
Предмет і завдання синтаксису.	Співвідношення наукової парадигми і синтаксичної проблематики. Система синтаксичних одиниць. Типологія синтаксичних зв'язків. Корелятивність синтаксичних зв'язків і синтаксичних одиниць. Типологія семантико-синтаксичних відношень.
Філософські основи сучасного лінгвістичного аналітизму	Філософські основи сучасного лінгвістичного аналітизму
Класифікація речень у сучасній українській мові	Сучасна українська синтаксична класифікація. Класифікація речень за структурою. Типи речень за модальністю. Диференціація речень за власне-модальністю. Модальність як основа класифікації речень. Стверджувальність / заперечність. Типи речень за експресією. Особливості ускладнення простого речення і типи мовленнєвої членованості, повноти речень. Класифікація речень за співвідношенням із судженнями.

	Прагматичні типи речень.
Семантико-синтаксична структура речення	Поняття про семантико-синтаксичну структуру речення. Особливості класифікації предикатів. Семантико-синтаксична структура речення як мовна величина. Компонентна структура речення в семантико-синтаксичному аспекті.
Нові явища в синтаксисі сучасної української мови	Особливості змін у реченнєвій структурі. Особливості змін у системі словосполучень і синтаксичних зв'язків. Конструкції експресивного синтаксису. Статус окремих сегментованих конструкцій. Називний теми. Парцеляція. Лексичний повтор із синтаксичним поширенням. Активізація та актуалізація займенника ЩО.

7.3 СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО КОМПОНЕНТА (ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ)

Тема практичного заняття	Зміст практичного заняття
Основні питання морфології.	Предмет морфології. Морфологічні одиниці. Поняття граматичної категорії і грами. Закінчення як словозмінний афікс. Словозмінна морфеміка. Поняття морфологічної парадигми.
Дієслово як центральна частина мови.	Первинні і вторинні дієслова. Морфологічні, синтаксичні та аналітичні дієслова. Семантико-граматичні ознаки дієслівних утворень. Граматичні категорії дієслова. Категорія родів дієслівної дії. Морфолого-словотвірнo-синтаксична категорія перехідності. Категорія стану як морфолого-словотвірнo-синтаксична категорія. Категорійний статус валентності дієслова.Словозміна дієслів. Дві основи дієслова. Поняття про клас дієслів. Наголошування дієслів. Інфінітив як специфічне між частиномовне утворення. Предикативні форми на но-, -то як дієслівне утворення. Аналітичні дієприкметникові форми як дієслівні утворення. Перехід інших частин мови в дієслово (вербалізація)Особливості міжрівневої граматичної категорії дієслова – категорії валентності.
Прислівник	Прислівник як напериферійніша частина мови. Синтетичні та аналітичні прислівники. Займенникові прислівники.Морфологічна безкатегорійність і одноформність прислівника. Семантико-синтаксичні розряди прислівників. Дієприслівник як віддієслівний обставинний прислівник. Категорія ступенів порівняння прислівників. Синтаксичні функції прислівників.

	Внутрішньоприслівникові значення і уподібнення. Перехід інших частин мови у прислівники (адвербіалізація). Наголошування прислівників.
Предмет і завдання синтаксису	Співвідношення наукової парадигми і синтаксичної проблематики. Система синтаксичних одиниць. Типологія синтаксичних зв'язків. Корелятивність синтаксичних зв'язків і синтаксичних одиниць. Типологія семантико-синтаксичних відношень.
Позиційна модель речення і валентність дієслова	Обговорення теми. Виконання тестових завдань
Просте речення. Граматична основа простого речення	Ієрархія синтаксичних категорій. Актуальні проблеми аналізу синтаксичних категорій. Лінгво-когнітивні параметри предикативного ядра. Кваліфікаційні і класифікаційні ознаки підмета. Особливості реалізації підмета. Присудок як граматична категорія. Різновиди присудка. Простий дієслівний присудок. Складений присудок. Складний присудок.
Структура простого речення. Вчення про другорядні члени речення	Основні підходи до аналізу другорядних членів речення. Проблема кваліфікації другорядних членів речення. Основні етапи вивчення другорядних членів речення. Поняття структурного мінімуму речення. Традиційна класифікація другорядних членів речення. Означення. Додаток. Обставина. Синкретичні члени речення. Нове вчення про другорядні члени речення. Детермінант. Дуплексив.
Статус односкладного речення в системі синтаксичних одиниць.	Проблема односкладного речення у сучасній лінгвістиці. Формально-граматичні типи односкладних речень. Загальні ознаки односкладних речень. Різновиди односкладних речень.
Синтаксис ускладненого речення	Поняття про синтаксичне ускладнення простого речення. Семантична складність речення і формальне ускладнення простого речення. Корелятивність / некорелятивність семантичної структури речення і його синтаксичної будови. Типи формального ускладнення простого речення. Відокремлені обставини. Закономірності вияву порівняння у структурі простого українського речення. Синтаксичний паралелізм і структура ряду. Однорідні члени речення. Речення з опосередкованими компонентами. Вставні і вставлені компоненти речення. Звертання, його

	статус і функції.
Семантико-синтаксична структура речення	Поняття про семантико-синтаксичну структуру речення. Особливості класифікації предикатів. Семантико-синтаксична структура речення як мовна величина. Компонентна структура речення в семантико-синтаксичному аспекті.
Структурна схема простого речення	Поняття структурної схеми речення. Компоненти структурної схеми простого речення. Типи структурних схем простого речення. Перший блок, двокомпонентний номінативний. Другий блок, двокомпонентний інфінітивний. Третій блок, однокомпонентний. Типи поширювачів структурних схем простого речення. Субстантивний компонент із суб'єктним значенням. Субстантивний компонент з об'єктним значенням. Адвербіальний компонент.
Мовленнєві аспекти теорії речення	Повні та неповні речення. Статус неповних речень у системі синтаксичних одиниць. Загальна характеристика неповних речень. Типи неповних речень. Контекстуальні неповні речення. Ситуативні неповні речення. Парцельовані речення. Обірвані речення. Еліптичні речення. Вільні синтаксеми.
Актуальне членування речення	Аспекти вивчення актуального членування речення. Висловлення: з історії дослідження речення в комунікативному аспекті. Бінарність актуального членування речення. Співвідношення актуального членування речення з формально-граматичним і власне-семантичним структуруванням речення. Засоби вираження актуального членування речення. Типи висловлень. Синтаксична конструкція, речення, висловлення, їх співвідношення.
Складне речення	Статус, структура і функції. Закономірності формальної і смислової організації складного речення. Поняття про складне речення. Граматичне значення складного речення. Граматична форма та конкретний зміст складних речень різних типів. Вільність /Зв'язаність будови складних речень. Основні різновиди складного речення. Статус так званих складних речень ускладненого типу. Граматична природа речень із кількома підрядними.

Текст. Основні одиниці тексту	Синтаксис зв'язного тексту. Текст як лінгвістична категорія. Основні категорії художнього тексту. Закономірності і напрями внутрішньореченнєвої актуалізації. Функціонально-естетичні метаморфози українського речення в художньому стилі. Актуальні проблеми текстової лінгвістики: закономірності внутрішньотекстової організації. Актуалізація на рівні тексту. Категорія елімінації: структура і семантика. Сучасна українська синтаксична поетика: закономірності розвитку і поетика.
-------------------------------	--

7.4 СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО КОМПОНЕНТА (ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ)

Тема для самостійного опрацювання	Зміст теми
Основні питання морфології	Поняття граматичної категорії і грамеми. Закінчення як словозмінний афікс. Словозмінна морфеміка. Поняття морфологічної парадигми. Способи вираження граматичних значень. Зв'язок морфології зі словотвором та синтаксисом.
. Іменник у системі часин мови	Семантична характеристика іменника. Лексико-граматичні розряди іменника. Морфологічні категорії іменника. Займенникові іменники. Перехід інших частин мови в іменники. (субстантивація). Іменник та інфінітив.
Прикметник	Семантико-синтаксична характеристика прикметника. Залежний характер прикметникових категорій. Типи словозмінних парадигм прикметників. Морфологічні і словотвірні категорії прикметника. Міжрівнева категорія ступенів порівняння прикметників. Перехід інших частин мови у прикметники (ад'єктивація). Займенникові прикметники.
Числівник	Особливості частиномовної природи числівника. Семантичні розряди числівників. Структурно-морфологічні розряди числівників. Морфологічні категорії прислівників. Характер сполучуваності числівників з іменниками. Відмінювання числівників. Синтаксичні функції числівників. Займенникові числівники.
Дієслово як центральна частина мови.	Первинні і вторинні дієслова. Морфологічні, синтаксичні та аналітичні дієслова. Семантико-граматичні ознаки дієслівних утворень. Граматичні категорії дієслова. Категорія родів дієслівної дії. Морфолого-словотвірної-синтаксичної категорії перехідності. Категорія стану як морфолого-словотвірної-синтаксичної категорії.

	Категорійний статус валентності дієслова.Словозміна дієслів. Дві основи дієслова. Поняття про клас дієслів. Наголошування дієслів. Інфінітив як специфічне між частиномовне утворення. Предикативні форми на но-, -то як дієслівне утворення. Аналітичні дієприкметникові форми як дієслівні утворення. Перехід інших частин мови в дієслово (вербалізація).
Прислівник	Прислівник як напериферійніша частина мови. Синтетичні та аналітичні прислівники. Займенникові прислівники. Морфологічна безкатегорійність і одноформність прислівника. Семантико-синтаксичні розряди прислівників. Дієприслівник як віддієслівний обставинний прислівник. Категорія ступенів порівняння прислівників. Синтаксичні функції прислівників. Внутрішньоприслівникові значеннєві уподібнення. Перехід інших частин мови у прислівники (адвербіалізація). Наголошування прислівників.
Службові слова-морфеми	Службові слова-морфеми як нечастиномовний клас одиниць. Типи службових слів-морфем.
Слова-речення	Поняття слів-речень. Типи слів-речень.
Предмет і завдання синтаксису	Співвідношення наукової парадигми і синтаксичної проблематики. Система синтаксичних одиниць. Типологія синтаксичних зв'язків. Корелятивність синтаксичних зв'язків і синтаксичних одиниць. Типологія семантико-синтаксичних відношень.
Словосполучення	Питання про основну синтаксичну одиницю. Словосполучення – номінативна синтаксична одиниця. Слово і словосполучення. Словосполучення і речення. Граматична форма і граматичне значення словосполучення. Типи словосполучень за семантико-синтаксичними відношеннями. Особливості синтаксичного зв'язку у словосполученні. Типи словосполучень за морфологічним вираженням головного слова. Типи словосполучень за ступенем злитості їх компонентів. Типи словосполучень за будовою.
Філософські основи сучасного лінгвістичного аналітизму.	Обговорення теми. Виконання тестових завдань
Позиційна модель речення і валентність дієслова	Обговорення теми. Виконання тестових завдань

Класифікація речень у сучасній українській мові	Сучасна українська синтаксична класифікація. Класифікація речень за структурою. Типи речень за модальністю. Диференціація речень за власне-модальністю. Модальність як основа класифікації речень. Стверджувальність / заперечність. Типи речень за експресією. Особливості ускладнення простого речення і типи мовленнєвої членованості, повноти речень. Класифікація речень за співвідношенням із судженнями. Прагматичні типи речень
Просте речення. Граматична основа простого речення.	Ієрархія синтаксичних категорій. Актуальні проблеми аналізу синтаксичних категорій. Лінгво-когнітивні параметри предикативного ядра. Кваліфікаційні і класифікаційні ознаки підмета. Особливості реалізації підмета. Присудок як граматична категорія. Різновиди присудка. Простий дієслівний присудок. Складений присудок. Складний присудок.
Структура простого речення. Вчення про другорядні члени речення	Основні підходи до аналізу другорядних членів речення. Проблема кваліфікації другорядних членів речення. Основні етапи вивчення другорядних членів речення. Поняття структурного мінімуму речення. Традиційна класифікація другорядних членів речення. Означення. Додаток. Обставина. Синкретичні члени речення. Нове вчення про другорядні члени речення. Детермінант. Дуплексив.
Статус односкладного речення в системі синтаксичних одиниць.	Проблема односкладного речення у сучасній лінгвістиці. Формально-граматичні типи односкладних речень. Загальні ознаки односкладних речень. Різновиди односкладних речень.
Синтаксис ускладненого речення	Поняття про синтаксичне ускладнення простого речення. Семантична складність речення і формальне ускладнення простого речення. Корелятивність / некорелятивність семантичної структури речення і його синтаксичної будови. Типи формального ускладнення простого речення. Відокремлені обставини. Закономірності вияву порівняння у структурі простого українського речення. Синтаксичний паралелізм і структура ряду. Однорідні члени речення. Речення з опосередкованими компонентами. Вставні і вставлені компоненти речення. Звертання, його статус і функції.
Семантико-синтаксична структура речення	Поняття про семантико-синтаксичну структуру речення. Особливості класифікації предикатів. Семантико-синтаксична структура речення як мовна величина. Компонентна структура речення в семантико-синтаксичному аспекті.

Структурна схема простого речення	<p>Поняття структурної схеми речення. Компоненти структурної схеми простого речення. Типи структурних схем простого речення. Перший блок, двокомпонентний номінативний.</p> <p>Другий блок, двокомпонентний інфінітивний. Третій блок, однокомпонентний. Типи поширювачів структурних схем простого речення. Субстантивний компонент із суб'єктивним значенням. Субстантивний компонент з об'єктивним значенням. Адвербіальний компонент.</p>
Парадигма речення	<p>Поняття парадигми речення. Два підходи до її аналізу. Парадигма речення як система його форм. Парадигма речення як система міжмодельних перетворень. Список регулярних реалізацій структурних схем. Парадигма речення як система його дериваційних відношень</p>
Мовленнєві аспекти теорії речення	<p>Повні та неповні речення. Статус неповних речень у системі синтаксичних одиниць. Загальна характеристика неповних речень. Типи неповних речень. Контекстуальні неповні речення. Ситуативні неповні речення. Парцельовані речення. Обірвані речення. Еліптичні речення.</p> <p>Вільні синтаксеми.</p>
Актуальне членування речення	<p>Аспекти вивчення актуального членування речення. Висловлення: з історії дослідження речення в комунікативному аспекті. Бінарність актуального членування речення. Співвідношення актуального членування речення з формально-граматичним і власне-семантичним структуруванням речення. Засоби вираження актуального членування речення. Типи висловлень. Синтаксична конструкція, речення, висловлення, їх співвідношення.</p>
Складносурядне речення	<p>Поняття про складносурядне речення, його місце в системі мови. Принципи класифікації складносурядних речень. Основні різновиди складносурядних речень. Сміслові відношення між частинами складносурядного речення. Складносурядні речення з єднальними сполучниками. Складносурядні речення з розділовими сполучниками.</p> <p>Складносурядні речення з протиставними сполучниками. Складносурядні речення з приєднувальними сполучниками.</p> <p>Складносурядні речення з пояснювально-приєднувальними сполучниками. Формальні типи складносурядних речень: речення відкритої і закритої структури.</p>

	<p>Складносурядні речення відкритої структури. Складносурядні речення закритої структури.</p>
Складнопірядне речення	<p>Особливості класифікації складнопірядних речень. Поняття про складнопірядне речення. Еволюція поглядів на функціональні вияви складнопірядних речень. Особливості синтаксичних зв'язків у складнопірядних реченнях. Основні принципи класифікації складнопірядних речень. Логіко-граматична класифікація складнопірядних речень. Формально-граматична класифікація складнопірядних речень. Структурно-семантична класифікація складнопірядних речень. Регулярність /нерегулярність пірядності в системі складного речення</p>
Безсполучникове складне речення	<p>Грамматична форма і граматичне значення безсполучникового складного речення. Типологія поглядів на формально-синтаксичну і структурно-семантичну організацію безсполучникових складних речень. Основні різновиди безсполучникових складних речень. Диференціація безсполучникових речень за типом смислових відношень між частинами. Безсполучникові складні речення у структурному аспекті. Пунктуація у безсполучниковому складному реченні</p>
Текст	<p>Основні одиниці тексту. Синтаксис зв'язного тексту. Текст як лінгвістична категорія. Основні категорії художнього тексту. Закономірності і напрями внутрішньореченнєвої актуалізації. Функціонально-естетичні метаморфози українського речення в художньому стилі. Актуальні проблеми текстової лінгвістики: закономірності внутрішньотекстової організації. Актуалізація на рівні тексту. Категорія елімінації: структура і семантика. Сучасна українська синтаксична поетика: закономірності розвитку і поетика.</p>
Нові явища в синтаксисі сучасної української мови	<p>Особливості змін у реченнєвій структурі. Особливості змін у системі словосполучень і синтаксичних зв'язків. Конструкції експресивного синтаксису. Статус окремих сегментованих конструкцій. Називний теми. Парцеляція. Лексичний повтор із синтаксичним поширенням. Активізація та актуалізація займенника ЩО.</p>
Основи української пунктуації	<p>Основні етапи розвитку української пунктуації. Теоретичні принципи сучасної української пунктуації.</p>

8. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького» (протокол № 3 від 20.09.2019 р.)

<https://drive.google.com/file/d/1HWL9vuhcizztkaC6wgF-zXhr43uGR1W0/view>

та «Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у МДПУ імені Богдана Хмельницького» (протокол №5 від 24.10.2019 р.) <https://drive.google.com/file/d/1BDRNtAJupqmHkldtICJTkvL-LNTIjWRX/view>

Критерієм успішного проходження здобувачем вищої освіти підсумкового оцінювання є досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом вивчення дисципліни.

Бально-накопичувальна система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з кожної навчальної дисципліни включає поточний, періодичний та підсумковий / семестровий контроль знань.

Умовні позначки: П – поточний контроль, ПКР – періодична контрольна робота, ПК1 – перший періодичний контроль (сума балів за поточний контроль і періодичну контрольну роботу), ПК2 – другий періодичний контроль (сума балів за поточний контроль і періодичну контрольну роботу), Хср – середньозважена оцінка в балах поточного контролю, ПО – підсумкова оцінка (сума балів за періодичні контролю), Е – підсумковий контроль (бал, отриманий на екзамені), ЗР – загальний рейтинг з дисципліни (сума балів за підсумкову оцінку і екзамен).

Основним видом контролю знань, умінь, навичок та способів їх застосування є поточний контроль, для якого використовується національна шкала «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» з відповідними до неї балами, тобто числами «5», «4», «3», «2». Ці бали виставляються за кожне практичне (лабораторне, семінарське) заняття в академічний журнал. 2.3. Самостійно підготовлені теми або розв'язані окремі завдання, що винесені для самостійного опрацювання здобувачами вищої освіти, оцінюються як частина теми практичного заняття.

Критерії оцінювання діяльності здобувачів вищої освіти на практичних (лабораторних, семінарських) заняттях, виконання завдань самостійного опрацювання наведені у таблиці:

Загальна система оцінювання курсу	За семестр з курсу дисципліни проводяться два періодичні контролю (ПКР), результати яких є складником результатів контрольних точок першої (КТ1) і другої (КТ2). Результати контрольної точки (КТ) є сумою поточного (ПК) і періодичного контролю (ПКР): $КТ = ПК + ПКР$. Максимальна кількість балів за контрольну точку (КТ) складає 50 балів. Максимальна кількість балів за періодичний контроль (ПКР) становить 60 % від максимальної кількості балів за контрольну точку (КТ), тобто 30 балів. А 40 % балів, тобто решта балів контрольної точки, є бали за поточний контроль, а саме 20 балів. Результати поточного контролю обчислюються як середньозважена оцінок (Хср) за діяльність студента на практичних (семінарських) заняттях, що входять в число певної контрольної точки. Для трансферу середньозваженої оцінки (Хср) в бали, що входять до 40 % балів контрольної точки (КТ), треба скористатися формулою: $ПК = (Хср) * 20 / 5$. Таким чином, якщо за поточний контроль (ПК) видів діяльності студента на всіх заняттях $Хср = 4.1$ бали, які були до періодичного контролю (ПКР), то їх перерахування на 20 балів здійснюється так: $ПК = 4.1 * 20 / 5 = 4.1 * 4 = 16.4 // 16$ (балів). За
--	---

	<p>періодичний контроль (ПКР) студентом отримано 30 балів. Тоді за контрольну точку (КТ) буде отримано $КТ = ПК + ПКР = 16 + 30 = 46$ (балів).</p> <p>Студент має право на підвищення результату тільки одного періодичного контролю (ПКР) протягом двох тижнів після його складання у випадку отримання незадовільної оцінки.</p> <p>Підсумковим контролем є екзамен, на його складання надається 100 балів за виконання тестів (або задач чи завдань іншого виду). Загальний рейтинг з дисципліни (ЗР) складається з суми балів (Е), отриманих на екзамені, і підсумкової оцінки (ПО) та ділиться навпіл. $ЗР = (ПО + Е) / 2$</p>
<p>Практичні заняття</p>	<p>«5» – студент в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі розрахункові / тестові завдання. Здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.</p> <p>«4» – студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість розрахункових / тестових завдань. Студент здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, у яких можуть бути окремі несуттєві помилки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.</p> <p>«3» – студент в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових розрахунків, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину розрахункових / тестових завдань. Має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.</p> <p>«2» – студент не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових розрахунків, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив окремі розрахункові / тестові завдання. Безсистемно відділяє випадкові ознаки вивченого; не вміє зробити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки.</p>
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>Студент, який навчається стабільно на «відмінні» оцінки і саме такі оцінки має за періодичні контролю, накопичує впродовж вивчення навчального курсу 90 і більше балів, має право не складати екзамен з даної дисципліни.</p> <p>Студент зобов'язаний відпрацювати всі пропущені семінарські заняття протягом двох тижнів. Невідпрацьовані заняття (невиконання навчального плану) є підставою для недопущення студента до підсумкового контролю.</p>

9. МЕТОДИ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Метод усного контролю. Усний контроль здійснюється шляхом індивідуального і фронтального опитування.

Метод тестового контролю. В основі такого контролю лежать тести – спеціальні завдання, виконання (чи невиконання) яких свідчить про наявність (або відсутність) у студентів певних знань, умінь.

Метод самоконтролю. Передбачає формування в студентів уміння самостійно контролювати ступінь засвоєння навчального матеріалу, знаходити допущені помилки, неточності, визначати способи ліквідації виявлених прогалин.

Засоби оцінювання: тести; студентські презентації та виступи на занятті; законспектовані наукові праці.

10. ПОЛІТИКА ДОБРОЧЕСНОСТІ

Виконання навчальних завдань і робота в курсі має відповідати вимогам «Положення про академічну доброчесність у МДПУ ім. Б. Хмельницького» [akademichna-dobrochesnist_2020.pdf \(mdpu.org.ua\)](#) (затверджене наказом № 31/01-05 від 30.10.2020 року) та «Положення про запобігання академічного плагіату в освітній діяльності Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького» [Запобігання академічному плагіату в освітній діяльності.pdf - Google Диск](#)

Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками передбачає:

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; • дотримання норм законодавства про авторське право;

- надання достовірної інформації про результати досліджень та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;

- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей); • посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;

- дотримання норм законодавства про авторське право;

- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

За порушення академічної доброчесності учасники освітнього процесу закладу вищої освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

Алексієнко Л. А., Зубань О. М., Козленко І. В. Сучасна українська мова: морфологія : підручник / за ред. А. К. Мойсієнка. Київ : Знання, 2013. 524 с.

http://library.kpi.kharkov.ua/files/new_postupleniya/morfologiya.pdf

Вихованець І. Р., Городенська К. Г., Загнітко А. П., Соколова С. О. Граматика сучасної української літературної мови. Морфологія. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. 752 с.

Вихованець І. Р., Городенська К. Г. Теоретична морфологія української мови / І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська. К. : Пульсари, 2004. 398 с.
Загнітко А.П. Теоретична граматики сучасної української мови. Морфологія. Синтаксис / А. П. Загнітко. Донецьк: БАО, 2011. 991 с.

Загнітко А. Теория грамматических и текстовых структур. Lambert Academic Publishing, 2018. 645 с. ISBN 978-613-9-89847-3.

Караман С. О. Сучасна українська літературна мова: навч. посіб./ С. О. Караман, О. В. Караман, М. Я. Плющ. К.: Літера ЛТД, 2011.558с.

<https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/.pdf>

Митяй З.О. Комунікативний підхід щодо вивчення рідної мови / *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка*. Мелітополь, № 3. Вип. XX, 2018. С.111–118.

<http://eprints.mdupu.org.ua/id/eprint/4182/1/409567.pdf>

Митяй З.О. Лінгвістичний статус категорії інтенсивності в сучасній українській мові / *Вісник Запорізького національного університету: Збірник наукових праць. Філологічні науки*. 2018. С. 112-117.

<http://eprints.mdupu.org.ua/id/eprint/4179/>

Шульжук К.Ф. Синтаксис української мови: Підручник. К.: Видавничий центр «Академія», 2010. 408 с.

ДОПОМІЖНА ЛІТЕРАТУРА

Загнітко А. Граматика місцевого відмінка: функційно-прескриптивний аспект [Текст] / Анатолій Загнітко, Надія Загнітко // *Лінгвістичні дослідження* : [зб. наук. праць]. Вип. 48. Харків: Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2018. С. 76–85

<http://oaji.net/articles/2017/918-1531998765.pdf>

Загнітко А. Лексикографічні технології тлумачення граматичної семантики [Текст] / Анатолій Загнітко // *Мовознавство*. 2018. № 3. С. 3–15.

http://www.ulif.org.ua/system/files/movoznavstvo_3_2018.pdf

Загнітко А. Мовний простір граматики : [монографія] / А. Загнітко [Текст]. Вінниця: ТОВ «Твори», 2018. 448 с.

https://science.donnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/6/2019/02/Zagnitko_Gramatika_2018

Загнітко А. П. Мовносоціумний простір прийменника: дискурсивні практики / А. П. Загнітко // *Лінгвістичні студії*. 2018. Вип. 35. С. 14-39.

http://nbuv.gov.ua/UJRN/lingst_2018

Митяй З.О., Денисенко Н.В. Лексико-граматичні засоби вираження категорії градуальності в сучасній українській мові / *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія* : зб. наук. пр. Вип. 49. Том 1. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. С. 136-140.

<http://vestnik-philology.mgu.od.ua/index.php/arkhiv-nomeriv?id=189>

Митяй З.О. Кількісно-оцінний компонент у семантиці мовних одиниць сучасної української літературної мови / The 9th International scientific and practical conference “Topical issues of the development of modern science” (May 6-8, 2020) Publishing House “ACCENT”, Sofia, Bulgaria. 2020. С.596-603 <http://eprints.mdupu.org.ua/cgi/users/home?screen=EPrint%3A%3AView&eprintid=9345>

Українська мова: Схеми, таблиці, тести : навчальний посібник [для студентів вищих ... Н.Гуйванюк, О.Кардашук, О. Кульбабська. Львів : Світ, 2005. 304 с.

Український правопис. Новий правопис: повний текст та основні зміни. Львів: Новий Світ-2000, 2021. 288 с.
Шевчук С. В. Сучасна українська літературна мова [Текст] : навч. посіб. / С. В. Шевчук, О. О. Кабиш, І. В. Клименко. К. : Алерта, 2011. 544с.

Словники

Ганич Д.І., Олійник С.І. Словник лінгвістичних термінів. К.: Вища школа,1985. 360 с.
Загнітко Анатолій. Словник сучасної лінгвістики : поняття і терміни. Донецьк : ДонНУ, 2012. 402 с.
<https://r.donnu.edu.ua/bitstream/>
Загнітко А. Сучасний лінгвістичний словник. Вінниця : ТВОРИ, 2020.
<http://r.donnu.edu.ua/bitstream/>
Орфографічний словник української мови. К.: Довіра, 1999. – 989с.
Полюга Л.М. Словник українських морфем: Близько 40 000 слів / ред. Л.І. Крючкович. Львів: Світ, 2001. 448с.
Словник української мови в 11-ти томах (онлайн-версія), 1970-1980.
[Академічний тлумачний словник української мови \(sum.in.ua\)](http://sum.in.ua/)
Українська мова. Енциклопедія. К.: Укр. енцикл., 2000. 752с.
Яценко І. Т. Морфемний аналіз. Словник-довідник. К.: Вища школа. Т.1 1980. 356с.; Т.2 1981. 352с.

Інформаційні ресурси в інтернеті

1. Нова Мова (<http://novamova.com.ua>)
2. Лінгуп (<http://linguist.univ.kiev.ua>)
3. Електронна бібліотека Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (<http://www.nbuv.gov.ua/eb>)
4. Лінгвістичний портал (<http://proling.com>)
5. Тезаурус української мови (<http://www.geocities.com/hommahchorny/hl.html>)
6. Українська мова (<http://www.ussr.to/ALL/tishkovets/movva>)
7. Тлумачний словник української мови (<http://vwww.unicorne.org/dictionnaireUkrainien/>).